

Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΗΣ ΕΦΕΤ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Οι ταχύτατες εξελίξεις που έχουν επέλθει στην αγορά ενέργειας τα τελευταία έτη κατέστησαν την ηλεκτρική ενέργεια, εκτός από ένα αγαθό ζωτικής σημασίας για την ανθρώπινη διαβίωση και τη βιομηχανική λειτουργία, ένα εμπορεύσιμο αγαθό με πρωταγωνιστικό ρόλο στις σύγχρονες οικονομικές συναλλαγές¹. Η σταδιακή κατάργηση του μονοπωλιακού μοντέλου οργάνωσης που εφαρμόστηκε σε ευρωπαϊκό επίπεδο οδήγησε στην απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας μέσα από την υιοθέτηση μιας σειράς Οδηγιών. Η απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας δημιούργησε την ανάγκη διαμόρφωσης οργανωμένων αγορών, στις οποίες θα πραγματοποιούνται οι συναλλαγές της χονδρεμπορικής αγοράς, με αποτέλεσμα να εμφανισθούν χρηματιστήρια ενέργειας σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Σταδιακά, τα χρηματιστήρια ενέργειας απέκτησαν καθοριστικό ρόλο στις ενεργειακές συναλλαγές και πλέον προσελκύουν μεγάλο αριθμό συναλλασσόμενων. Παράλληλα, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι εξωχρηματιστηριακές αγορές ενέργειας (over the counter), στο πλαίσιο των οποίων συνάπτονται διμερείς συμβάσεις μεταξύ των παραγωγών και των προμηθευτών ηλεκτρικής ενέργειας. Οι τέτοιου τύπου συμβάσεις εξυπηρετούν, πέρα από την κάλυψη των ειδικών συναλλακτικών αναγκών των μερών, τη μείωση κόστους των συναλλαγών.

Εν προκειμένω, θα επιχειρηθεί μια προσέγγιση της τυπολογίας των διμερών συμβάσεων που συνάπτονται στο πλαίσιο αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και πιο συγκεκριμένα μέσω της μελέτης του συμβατικού προτύπου της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Εμπόρων Ενέργειας (European Federation of Energy Traders - EFET).

Οι συναλλακτικές ανάγκες που υφίστανται ανάμεσα στους παραγωγούς και τους προμηθευτές της ηλεκτρικής ενέργειας δεν είναι δυνατό να καλυφθούν εξ ολοκλήρου από τα τυποποιημένα ενεργειακά προϊόντα που τίθενται προς διαπραγμάτευση στις χρηματιστηριακές αγορές ενέργειας. Για το λόγο αυτό, πολύ συχνά οι παραγωγοί και προμηθευτές επιλέγουν τη σύναψη διμερών συμβάσεων (over the counter – OTC) μεταξύ

---

¹ *Ηλιάδου Αικ.*, Απελευθέρωση αγοράς ενέργειας κατά το ευρωπαϊκό και εθνικό δίκαιο σε Φαραντούρη Ν. (επιμ.): Ενέργεια - Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική (2012), σελ. 17 επ.

τους, εκτός δηλαδή από το πλαίσιο των χρηματιστηριακών αγορών². Η ευρεία επιλογή των εν λόγω συμβάσεων μπορεί να αποδοθεί στην ίδια τη δομή της αγοράς ενέργειας, στο μειωμένο συναλλακτικό κίνδυνο που τις χαρακτηρίζει, καθώς και στα ζητήματα χρηματοδότησης μέσω επενδύσεων³. Με την καθιέρωση των συγκεκριμένων συμβάσεων επιδιώκεται η εξασφάλιση της ταχείας διεξαγωγής των συναλλαγών δια μέσου της ομοιόμορφης ρύθμισης των θεμάτων που σχετίζονται με την εξωχρηματιστηριακή αγορά. Ωστόσο, πρέπει να τονισθεί ότι οι over the counter συμβάσεις δεν είναι δυνατό να καλύψουν το πλήρες φάσμα των συναλλαγών που πραγματοποιούνται στην αγορά προϊόντων ενέργειας φυσικής παράδοσης και ως εκ τούτου λειτουργούν κατά τρόπο συμπληρωματικό ως προς τις οργανωμένες αγορές ενέργειας⁴.

Το ρυθμιστικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τις διμερείς συμβάσεις μακρόχρονης παράδοσης είναι περιορισμένο συγκριτικά με άλλες συμβάσεις που συνάπτονται στην αγορά ενέργειας και ρυθμίζονται βάσει συγκεκριμένων Ευρωπαϊκών Οδηγιών και Κανονισμών. Οι διμερείς συμβάσεις αυτού του είδους δεν υπάγονται στο καθεστώς της Οδηγίας MiFID II⁵, καθώς δεν πραγματοποιούνται στο πλαίσιο ρυθμιζόμενης αγοράς όπως αυτή ορίζεται στη συγκεκριμένη Οδηγία⁶, αλλά αντιθέτως, εμπίπτουν στο ρυθμιστικό καθεστώς των αγορών ενέργειας φυσικής παράδοσης. Αυτονόητα δηλαδή, τα συμβαλλόμενα μέρη πρέπει να συμμορφώνονται με το κανονιστικό πλαίσιο που εφαρμόζεται από τον εκάστοτε Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (Transmission System Operator – TSO) προκειμένου να αποκτούν πρόσβαση στο δίκτυο μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας⁷. Ωστόσο, δέον να λεχθεί ότι ορισμένες

---

² Λιάπης Δ., Ηλεκτρική Ενέργεια και Δίκαιο των Συμβάσεων (2018), σελ. 91

³ Mäntysaari Petri, EU Electricity Trade Law – The Legal Tools of Electricity Producers in the Internal Electricity Market, (2015), σελ. 464

⁴ Λιάπης Δ., Ηλεκτρική Ενέργεια και Δίκαιο των Συμβάσεων (2018), σελ. 92

⁵ Πρόκειται για την Οδηγία 2014/65/ΕΕ για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και την τροποποίηση της οδηγίας 2002/92/ΕΚ και της οδηγίας 2011/61/ΕΕ

⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 4§1 περ. 21 της Οδηγίας MiFID II (2014/65/ΕΕ) η ρυθμιζόμενη αγορά ορίζεται ως: «πολυμερές σύστημα το οποίο διευθύνει ή διαχειρίζεται διαχειριστής αγοράς και το οποίο επιτρέπει ή διευκολύνει την προσέγγιση πλειόνων συμφερόντων τρίτων για την αγορά και την πώληση χρηματοπιστωτικών μέσων – εντός του συστήματος και σύμφωνα με τους κανόνες του οι οποίοι δεν παρέχουν διακριτική ευχέρεια –κατά τρόπο καταλήγοντα στη σύναψη σύμβασης σχετικής με χρηματοπιστωτικά μέσα τα οποία είναι εισηγμένα προς διαπραγμάτευση βάσει των κανόνων και/ή των συστημάτων του, και το οποίο έχει λάβει άδεια λειτουργίας και λειτουργεί κανονικά σύμφωνα με τον τίτλο III της παρούσας οδηγίας». Επιπλέον, σύμφωνα με τη σκέψη 112 της ανωτέρω Οδηγίας «Οι συναλλαγές, που διενεργούνται μεταξύ μελών ή συμμετεχόντων σε διμερή βάση και οι οποίες δεν πληρούν όλες τις προϋποθέσεις που έχουν θεσπιστεί για τις ρυθμιζόμενες αγορές, του ΠΜΔ ή του ΜΟΔ βάσει της παρούσας οδηγίας, θα πρέπει να θεωρούνται ως συναλλαγές διενεργούμενες εκτός ρυθμιζόμενης αγοράς (...)»

⁷ Ο Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας είναι επιφορτισμένος να προγραμματίζει μέσω ειδικών μηχανισμών παράδοσης του εθνικού δικτύου μεταφοράς, τη μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας. Βλ. Βουλγαρίδου Ιωάννα, Χρηματιστήριο Ενέργειας: Προοπτική Σύστασης στην

απλές διμερείς συμβάσεις είναι δυνατό να υπάγονται σε μηχανισμό υποχρεωτικής εκκαθάρισης εφόσον υπάρχει σχετική συμφωνία των μερών, ότι δηλαδή υπόκειται στην εν λόγω υποχρέωση, ρυθμιζόμενες κατ' αυτόν τον τρόπο από τον Κανονισμό EMIR, ο οποίος ρυθμίζει τις συμβάσεις εξωχρηματιστηριακών παραγώγων⁸.

Αναφορικά με την τυποποίησή των διμερών συμβάσεων, τα μέρη κατά συνήθη πρακτική, ακολουθούν τα πρότυπα Κύριων Συμφωνιών (Master Agreements), οι οποίες διαμορφώνουν όρους για συμβάσεις προμήθειας σε πληθώρα αγορών, μεταξύ των οποίων και αυτή της ενέργειας. Στις εν λόγω συμφωνίες τα μέρη είναι κατ' αρχήν ελεύθερα να διαπραγματεύονται τους συμβατικούς όρους, αν και στην πράξη είναι σύνηθες να βασίζονται στους ήδη προδιατυπωμένους όρους που περιλαμβάνονται στα πρότυπα των συμβάσεων αυτών. Τα συγκεκριμένα πρότυπα συμβάσεων αποτελούν πλέον τη συνηθέστερη επιλογή της πλειοψηφίας των χονδρικών αγορών ενέργειας και φυσικού αερίου στην Ευρώπη⁹.

Οι πιο αντιπροσωπευτικές μακροπρόθεσμες διμερείς συμβάσεις παροχής ηλεκτρικής ενέργειας (long-term electricity supply contracts) που έχουν διαμορφωθεί στον ευρωπαϊκό χώρο και τυγχάνουν ευρείας εφαρμογής είναι η Γενική Συμφωνία για την Παράδοση και Παραλαβή Ενέργειας της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Εμπόρων Ενέργειας (European Federation of Energy Traders, στο εξής Σύμβαση EFET), την οποία θα εξετάσουμε σήμερα, καθώς και η Κύρια Συμφωνία Εμπορικού Δικτύου (Grid Trade

---

Ελλάδα, Ενέργεια & Δίκαιο, τεύχος 23/2015, σελ. 32-47. Στην Ελλάδα ως Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας λειτουργεί η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ) Α.Ε.» η οποία συστάθηκε σύμφωνα με το Ν. 4001/2011 και σε συμμόρφωση με την Οδηγία 2009/72/ΕΚ. Βλ. περισσότερα για τον ΑΔΜΗΕ στον ιστότοπο: <http://www.admie.gr/nc/archiki/> (τελευταία προσπέλαση: 27/10/2018)

⁸ Πρόκειται για τον Κανονισμό 648/2012 ΕΕ για τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, τους κεντρικούς αντισυμβαλλομένους και τα αρχεία καταγραφής συναλλαγών, ο οποίος έχει σχεδιαστεί για να λειτουργήσει στις εξωχρηματιστηριακές συναλλαγές (OTC – Over The Counter) με αντικείμενο παράγωγα χρηματοπιστωτικά προϊόντα. Πρβλ. Λιάπη Δ., ό.π., σελ. 205

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η σκέψη 4 του ως άνω Κανονισμού σύμφωνα με την οποία: «Τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα «over-the-counter (OTC)» (συμβάσεις εξωχρηματιστηριακών παραγώγων) δεν χαρακτηρίζονται από διαφάνεια, εφόσον είναι συμβάσεις ιδιωτικής διαπραγμάτευσης και οιαδήποτε πληροφορία σχετικά με αυτά συνήθως είναι διαθέσιμη μόνον στα αντισυμβαλλόμενα μέρη. Τα παράγωγα αυτά σχηματίζουν ένα πολύπλοκο δίκτυο αλληλεξάρτησης, πράγμα το οποίο μπορεί να καταστήσει δυσχερή τον εντοπισμό της φύσης και του επιπέδου των συναφών κινδύνων. Η χρηματοπιστωτική κρίση έδειξε ότι τα χαρακτηριστικά αυτά αυξάνουν την αβεβαιότητα σε περιόδους άσκησης πίεσεων στις αγορές και, επομένως, εγκυμονούν κινδύνους για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Στον παρόντα κανονισμό προβλέπονται όροι για τη μείωση αυτών των κινδύνων και για τη βελτίωση της διαφάνειας των συμβάσεων παραγώγων.»

⁹ Mäntysaari P., ό.π., σελ. 466 επ.

Master Agreement – GTMA), η οποία εφαρμόζεται στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου¹⁰. Τέλος, στο πλαίσιο των διμερών συναλλαγών παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας, η σημαντικότερη συμφωνία που εφαρμόζεται είναι η Κύρια Συμφωνία της Διεθνούς Ένωσης Συμβάσεων Ανταλλαγής και Παραγωγών (International Swaps and Derivatives Association Master Agreement).

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, θα παρουσιαστεί το πρότυπο διμερούς σύμβασης που έχει δημιουργηθεί από τη Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Εμπόρων Ηλεκτρικής Ενέργειας (European Federation of Energy Traders, στο εξής EFET) το οποίο αποτελεί το πλέον αντιπροσωπευτικό και ευρέως εφαρμοζόμενο συμβατικό πρότυπο αναφορικά με την αγοραπωλησία ηλεκτρικής ενέργειας στο πλαίσιο της χονδρεμπορικής αγοράς.

Η EFET αποτελείται από πολλές υποομάδες και επιτροπές και έχει ως κύριο αντικείμενο την εργασία πάνω σε θέματα σχετικά με τις συναλλαγές σε διάφορους τομείς της αγοράς, μεταξύ των οποίων και της ενέργειας. Όσον αφορά συγκεκριμένα στην ηλεκτρική ενέργεια, η σχετική επιτροπή (Electricity Committee)¹¹ –σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή– επιλαμβάνεται της επίλυσης προβλημάτων που ανακύπτουν στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη, προτείνοντας παράλληλα μορφές ρύθμισης για την αποτελεσματική λειτουργία της.

Στο πλαίσιο των ως άνω αρμοδιοτήτων της, η EFET έχει δημιουργήσει –μεταξύ άλλων– ένα πρότυπο διμερούς σύμβασης που αφορά στην πώληση και παράδοση ηλεκτρικής ενέργειας **μεταξύ αφενός εταιρειών παραγωγής και αφετέρου εταιρειών διανομής ηλεκτρικής ενέργειας**¹².

Η εν λόγω σύμβαση - πλαίσιο, η οποία φέρει την ονομασία **«Γενική Συμφωνία αφορούσα την παράδοση και την παραλαβή ηλεκτρικής ενέργειας»** (General Agreement concerning the Delivery and Acceptance of Electricity, στο εξής Γενική Συμφωνία ή σύμβαση EFET), αποτελείται από είκοσι τρία άρθρα και όπως ορίζεται στο πρώτο άρθρο της, **ρυθμίζει όλες τις συναλλαγές που πραγματοποιούνται μεταξύ των μερών και αφορούν την αγορά, πώληση, παράδοση και αποδοχή της ηλεκτρικής ενέργειας**. Δεδομένου δε ότι οι όροι της σύμβασης EFET είναι κατά βάση γενικοί, αυτοί

---

¹⁰ Πρότυπο της Grid Trade Master Agreement διαθέσιμο στον ιστότοπο: <https://fia.org/commodities-agreements>

¹¹ <https://www.efet.org/about-us/internal-structure/electricity-committee/>

¹² Το πρότυπο της σύμβασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα (εκδοχή 2.1/21.09.2007): [https://www.efet.org/Files/Documents/Downloads/EFET%20General%20Agreement%20Power%20-%202.1\(a\)%20F%20September%202007%20\(Version%203\).pdf](https://www.efet.org/Files/Documents/Downloads/EFET%20General%20Agreement%20Power%20-%202.1(a)%20F%20September%202007%20(Version%203).pdf)

θα πρέπει να προσαρμόζονται προκειμένου να λαμβάνουν υπ' όψιν τις νομικές απαιτήσεις της εκάστοτε χώρας στην οποία αυτοί εφαρμόζονται¹³. Για το λόγο αυτό, **η σύμβαση αποτελείται από επιμέρους «μεμονωμένες συμβάσεις» (Individual Contracts), οι οποίες περιέχουν τους οικονομικούς όρους για κάθε συναλλαγή** (παραδείγματος χάριν: ημερομηνίες έναρξης και λήξης κάθε επιμέρους μεμονωμένης σύμβασης, χρονοδιαγράμματα παράδοσης, ποσότητα, τιμή και συνολικό κόστος). Εφόσον δηλαδή τα μέρη έχουν καταλήξει στους αμετάβλητους όρους της σύμβασης, στη συνέχεια επικεντρώνονται στη διαμόρφωση των κύριων εμπορικών όρων κάθε συναλλαγής τους. Επιπλέον, η EFET παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα να συμφωνήσουν και να καταλήξουν σε όρους κατ' απόκλιση των όσων προβλέπονται στο κυρίως συμβατικό κείμενο μέσω της κατάρτισης μιας «συμφωνίας προσαρμογής» (Election Sheet) η οποία περιλαμβάνεται στα παραρτήματα της σύμβασης και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος αυτής¹⁴.

Δηλαδή, οι επιμέρους συναλλαγές πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις μεμονωμένες συμβάσεις, γεγονός που καθιστά τη σύμβαση EFET μια «συνολική συμφωνία» αποτελούμενη από επιμέρους συμβάσεις. Όπως δε ορίζεται στο πρώτο άρθρο της, η γενική Συμφωνία καθορίζει την ίδια και τις πολλαπλές συναλλαγές που καλύπτονται από αυτήν μέσω των μεμονωμένων συμβάσεων ως μια ενιαία συμφωνία¹⁵. Σχηματίζεται, επομένως, κατ' αυτόν τον τρόπο μία ενιαία και νομικά αδιαχώριστη συμβατική σχέση.

Η νομική φύση της σύμβασης EFET εξεταζόμενη από τη σκοπιά του ελληνικού δικαίου, αποτελεί αμοτεροβαρή σύμβαση με το περιεχόμενό της να προσιδιάζει στη σύμβαση πώλησης πράγματος (άρθρ. 513 επ. ΑΚ).

Επιπλέον, πρόκειται για σύμβαση που είναι εκτελεστέα σε διαδοχικές τμηματικές παροχές, δηλαδή η σύμβαση είναι ενιαία αλλά η παροχή της χωρίζεται σε περισσότερα τμήματα, τα οποία εκπληρώνονται κατά διαδοχικά χρονικά διαστήματα και συνήθως η αντιπαροχή καταβάλλεται επίσης σε διαδοχικά τμήματα αντίστοιχα προς εκείνα της παροχής¹⁶. Εξάλλου, στη σύμβαση ορίζεται ότι τα μέρη μπορούν να συμπεριλάβουν, μέσω της συμφωνίας προσαρμογής, όρο σύμφωνα με τον οποίο οι συναλλαγές που έχουν

---

¹³ Mäntysaari P., ό.π., σελ. 492

¹⁴ Η δυνατότητα αυτή παρέχεται στα μέρη μέσω της αναγραφής στον εκάστοτε όρο της φράσης «εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στη συμφωνία προσαρμογής».

¹⁵ Βλ. §1.1 της σύμβασης EFET

¹⁶ Σταθόπουλο Μιχ., Επιτομή Γενικού Ενοχικού Δικαίου (2004), σελ. 474

συμφωνηθεί πριν από την έναρξη ισχύος της Γενικής Συμφωνίας και δεν έχουν ολοκληρωθεί μέχρι εκείνο το χρονικό σημείο, μπορούν να αποτελέσουν «μεμονωμένη σύμβαση» που ρυθμίζεται από τη σύμβαση EFET¹⁷.

Οι όροι της συμβατικής σχέσης περιλαμβάνουν πέραν από τους συμφωνηθέντες όρους και τις υποχρεωτικές διατάξεις του εφαρμοστέου δικαίου. Ως εφαρμοστέο δίκαιο καθορίζεται το γερμανικό, με την παράλληλη πρόβλεψη ότι δεν εφαρμόζεται η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη Διεθνή Πώληση Κινητών Πραγμάτων (Σύμβαση της Βιέννης ή Σύμβαση CISG του 1980)¹⁸. Εντούτοις, στο συγκεκριμένο άρθρο περιλαμβάνεται η ρήτρα δυνατότητας διαφορετικής επιλογής των μερών αναφορικά με το εφαρμοστέο δίκαιο μέσω της συμφωνίας προσαρμογής (election sheet).

Επιπλέον, στη σύμβαση περιέχεται ειδική πρόβλεψη προκειμένου τα συμβαλλόμενα μέρη να έχουν τη δυνατότητα να καταφύγουν στη διαιτησία και συγκεκριμένα προβλέπεται η δυνατότητα προσφυγής στο Γερμανικό Ινστιτούτο Διαιτησίας (German Institution of Arbitration)¹⁹.

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, εφόσον τα μέρη έχουν καταλήξει στους αμετάβλητους όρους της σύμβασης, στη συνέχεια επικεντρώνονται στη διαμόρφωση των κύριων εμπορικών όρων κάθε συναλλαγής τους και για το σκοπό αυτό καταρτίζονται οι επιμέρους «μεμονωμένες συμβάσεις» (Individual Contracts), οι οποίες περιέχουν τους οικονομικούς όρους για κάθε συναλλαγή.

Οι ανωτέρω συμφωνίες, που περιλαμβάνονται στα παραρτήματα της κύριας σύμβασης, ρυθμίζουν τις επιμέρους μεμονωμένες συναλλαγές των μερών αναφορικά με την προκαθορισμένη τιμή πώλησης (Fixed Price)²⁰, την κυμαινόμενη τιμή (Floating Price)²¹, το δικαίωμα αγοράς (Call Option)²² και πώλησης (Put Option)²³ της ηλεκτρικής ενέργειας σε καθορισμένη τιμή έστω και αν η τιμή αυτή αυξηθεί ή μειωθεί αντίστοιχα, καθώς και τα προγράμματα εφοδιασμού που ισχύουν στην εκάστοτε περίπτωση

---

¹⁷ Βλ. §1.2 της σύμβασης EFET

¹⁸ Βλ. άρθρο 22§1 του προτύπου της σύμβασης

¹⁹ Βλ. άρθρο 22§2 του προτύπου της σύμβασης

²⁰ Βλ. το παράρτημα 2a (“Annex 2a”) της σύμβασης EFET

²¹ Βλ. το παράρτημα 2b (“Annex 2b”) της σύμβασης EFET

²² Βλ. το παράρτημα 2c (“Annex 2c”) της σύμβασης EFET

²³ Βλ. το παράρτημα 2d (“Annex 2d”) της σύμβασης EFET

Οι μεμονωμένες αυτές συμβάσεις είναι δυνατό να καταρτιστούν ακόμα και προφορικά και σε αυτήν την περίπτωση τα μέρη μπορούν να επιβεβαιώσουν το περιεχόμενο των εν λόγω συμφωνιών με την κατάρτιση των λεγόμενων επικυρώσεων «Confirmations» που και αυτές αποτελούν παράρτημα της κύριας σύμβασης.

Αναφορικά με τις βασικές συμβατικές υποχρεώσεις, στη Γενική Συμφωνία της EFET περιλαμβάνονται αναλυτικές ρυθμίσεις σχετικά με τη συμβατική ποσότητα ενέργειας την οποία αφορά η συναπτόμενη σύμβαση, τον προγραμματισμό της ροής της συμφωνηθείσας ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας και το σημείο παράδοσής της, καθώς και την πληρωμή του συμφωνηθέντος τιμήματος. Συγκεκριμένα, στη σύμβαση ορίζονται ως κύριες υποχρεώσεις του «Πωλητή», ο προγραμματισμός, η πώληση και η παράδοση της συμφωνηθείσας ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ παράλληλα ο «Αγοραστής» είναι επιφορτισμένος με τον αντίστοιχο προγραμματισμό, αγορά και καταβολή της συμβατικής τιμής για τη συμφωνηθείσα ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας²⁴.

Η σύμβαση EFET προβλέπεται ότι τίθεται σε ισχύ από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της (Effective Day)²⁵, είναι δηλαδή κατ' αρχήν αορίστου χρόνου εφόσον δεν προβλέπεται ρητή ημερομηνία για τη λύση της. Βάσει των προβλεπόμενων όρων, η λύση της είναι δυνατό να επέλθει με δύο τρόπους: στην περίπτωση που καθορίζεται στη συμφωνία προσαρμογής συγκεκριμένη ημερομηνία λήξης, η σύμβαση λύεται με την παρέλευσή της. Αντιθέτως, εφόσον δεν έχει προβλεφθεί από τα μέρη συγκεκριμένη ημερομηνία λύσης της σύμβασης, τότε αυτή θα επέλθει τριάντα ημέρες μετά από την επίδοση σχετικής έγγραφης καταγγελίας της σύμβασης από το ένα συμβαλλόμενο μέρος στο άλλο (Τακτική Καταγγελία – Ordinary Termination)²⁶.

Επιπλέον, προβλέπεται η δυνατότητα καταγγελίας της σύμβασης για σπουδαίο λόγο σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο. Στο συμβατικό πρότυπο της EFET προσδιορίζονται στο κύριο μέρος αυτής περιοριστικά ΕΞΙ περιπτώσεις που συνιστούν σπουδαίο λόγο για καταγγελία της σύμβασης²⁷, ωστόσο δίνεται η δυνατότητα στα μέρη να επιλέξουν είτε ότι η καταγγελία της σύμβασης μπορεί να γίνει αποκλειστικά για αυτούς τους έξι προβλεπόμενους λόγους είτε να καθορίσουν συγκεκριμένο λόγο καταγγελίας για ένα από

---

²⁴ Βλ. §4.1 της σύμβασης EFET

²⁵ Βλ. §10.1 της σύμβασης EFET

²⁶ Βλ. §10.2 της σύμβασης EFET

²⁷ Βλ. §22.5, περιπτώσεις (a) έως (f) της σύμβασης EFET

τα συμβαλλόμενα μέρη σε παράρτημα της σύμβασης. Ενδεικτικά, ορισμένοι από τους προβλεπόμενους λόγους καταγγελίας περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων:

- Την περίπτωση αδυναμίας εκπλήρωσης της συμφωνηθείσας παροχής ή άλλους ουσιώδους υποχρέωσης από το ένα μέρος, **η οποία όμως δεν οφείλεται σε ανωτέρα βία,**
- Άλλη περίπτωση είναι αυτή της πτώχευσης ή και διάλυσης του νομικού προσώπου ενός εκ των συμβαλλόμενων μερών,
- Η μη συμμόρφωση ενός συμβαλλόμενου με την υποχρέωσή του είτε να παραδώσει είτε να παραλάβει τη συμφωνηθείσα ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας όπως έχει καθοριστεί σε μεμονωμένη σύμβαση συνιστά επίσης λόγο καταγγελίας της σύμβασης με την προϋπόθεση όμως να υπάρχει σχετική πρόβλεψη στη συμφωνία προσαρμογής
- Ακόμα προβλέπεται ότι στην περίπτωση όπου το ένα μέρος αδυνατεί λόγω ανωτέρας βίας να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριάντα συνεχόμενων ημερών ή εξήντα ημερών μέσα σε ένα έτος, το άλλο μέρος έχει το δικαίωμα να προβεί σε καταγγελία σύμβασης

Στο ελληνικό συμβατικό δίκαιο, προβλέπονται διαπλαστικά δικαιώματα ανατροπής της σύμβασης ως προστατευτικά μέσα έναντι του κινδύνου συμβατικών παραβάσεων. Τέτοια δικαιώματα είναι κυρίως αυτό της καταγγελίας της σύμβασης και της υπαναχώρησης από αυτήν. Κοινό χαρακτηριστικό της καταγγελίας και της υπαναχώρησης συνιστά το γεγονός ότι οδηγούν σε ανατροπή του συμβατικού δεσμού. Η απειλή άσκησης των εν λόγω δικαιωμάτων μέσω της πρόβλεψής τους στους αντίστοιχους συμβατικούς όρους, μπορεί να συμβάλλει στην ομαλή λειτουργία της σύμβασης, αφού δημιουργούν επιπλέον λόγους για τα συμβαλλόμενα μέρη προκειμένου να μην καταλήγουν σε αντισυμβατική συμπεριφορά η οποία μπορεί να οδηγήσει σε ανατροπή της σύμβασης.²⁸

Σύμφωνα με το ελληνικό αστικό δίκαιο, ως καταγγελία ορίζεται *το δικαίωμα του συμβαλλομένου να διαλύσει μονομερώς και για το μέλλον υφιστάμενη διαρκή σύμβαση*²⁹. Στον Αστικό Κώδικα δεν υπάρχει ενιαία ρύθμιση αναφορικά με το δικαίωμα καταγγελίας αλλά ρυθμίζεται ειδικά στις περιπτώσεις που αναγνωρίζεται από το νόμο (όπως για παράδειγμα στα άρθρα 608 επ. ΑΚ). Όταν το δικαίωμα καταγγελίας στηρίζεται σε

²⁸ Λιάπη Δ., Η διαμόρφωση των συμβάσεων (2003), σελ. 232

²⁹ Γεωργιάδη Ασ., Ενοχικό Δίκαιο Γενικό Μέρος, τόμος II (2003), σελ. 121 επ.

σύμβαση, τότε οι όροι της καθορίζονται ελεύθερα από τα μέρη σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 361 του Αστικού Κώδικα εφόσον βέβαια δεν αντίκεινται στο νόμο.

Σχετικά με την περίπτωση αθέτησης κάποιας εκ των συμβατικών υποχρεώσεων, η σύμβαση προβλέπει τα εξής:

Αρχικά, όταν πρόκειται για την περίπτωση που το μέρος το οποίο έχει αναλάβει την υποχρέωση να παραδώσει ή να παραλάβει συγκεκριμένη ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας, σύμφωνα με τους όρους της αντίστοιχης μεμονωμένης σύμβασης δεν το πράξει και η αδυναμία του αυτή δεν οφείλεται σε ανωτέρα βία ή σε μη εκπλήρωση της αντιπαροχής από τον αντισυμβαλλόμενο του, τότε οφείλει να καταβάλει αποζημίωση στο άλλο μέρος³⁰.

Το αντίστοιχο συμβαίνει και στην περίπτωση που ο αντισυμβαλλόμενος αδυνατεί εν όλω ή εν μέρει να αποδεχθεί τη συμφωνηθείσα ποσότητα ενέργειας οφείλοντας αποζημίωση υπολογιζόμενη κατά αντίστοιχο τρόπο με την προηγούμενη περίπτωση.

Από την πλευρά του ελληνικού δικαίου, η αδυναμία παροχής στις αμφοτεροβαρείς συμβάσεις συνιστά ανώμαλη εξέλιξη της ενοχικής σχέσης και διακρίνεται –μεταξύ άλλων- σε υπαίτια και ανυπαίτια και ρυθμίζεται στα άρθρα 380 επόμενα του Αστικού Κώδικα. Όσον αφορά δε, συγκεκριμένα, στην περίπτωση αδυναμίας παροχής σε αμφοτεροβαρή σύμβαση –όπως είναι και η σύμβαση EFET- εφαρμόζεται η ΑΚ 386 σύμφωνα με την οποία: *«Αν η σύμβαση είναι εκτελεστέα κατά διαδοχικές τμηματικές παροχές και ο οφειλέτης περιήλθε σε υπερημερία ή υπαίτια αδυναμία ως προς μία τμηματική παροχή, ο δανειστής έχει δικαίωμα να απαιτήσει αποζημίωση ή να υπαναχωρήσει ως προς μόνη την παροχή αυτή· τα ίδια δικαιώματα έχει ως προς τις υπολειπόμενες παροχές μόνο αν η καθυστέρηση ή αδυναμία ως προς την τμηματική παροχή είναι τόσο ουσιώδης, ώστε ο δανειστής δεν έχει πια συμφέρον για το υπόλοιπο μέρος της σύμβασης ή αν υπάρχει βάσιμος φόβος ότι δε θα εκπληρωθούν οι υπολειπόμενες παροχές. Με τους όρους αυτούς το δικαίωμα του δανειστή για αποζημίωση ή υπαναχώρηση εκτείνεται και στο μέρος της σύμβασης που εκτελέστηκε ήδη».*

Όταν συντρέχει περίπτωση υπερημερίας του μέρους ως προς την καταβολή του συμφωνηθέντος τιμήματος ή την αδυναμία του για εξασφάλιση πιστωτικών εγγυήσεων, ο αντισυμβαλλόμενός που έχει αναλάβει την παράδοση συγκεκριμένης ποσότητας

---

³⁰ Βλ. §8.1 και §8.2 της σύμβασης EFET

ηλεκτρικής ενέργειας, έχει το δικαίωμα να παύσει τις περαιτέρω προγραμματισμένες διανομές μετά την πάροδο τουλάχιστον τριών εργάσιμων ημερών από την κοινοποίηση έγγραφης ειδοποίησης στο υπερήμερο μέρος. Ο επιφορτισμένος, δηλαδή, με την παράδοση της ηλεκτρικής ενέργειας συμβαλλόμενος, απαλλάσσεται από τις υποκείμενες υποχρεώσεις που απορρέουν από όλες τις μεμονωμένες συμβάσεις μέχρις ότου είτε λάβει την αιτηθείσα αποζημίωση, είτε μέχρι την ολοσχερή εξόφλησή του (συμπεριλαμβανόμενων των τόκων υπερημερίας και των λοιπών εξόδων). Στην περίπτωση υπερημερίας του οφειλέτη σε αμοτεροβαρή σύμβαση κατά το ελληνικό δίκαιο, ο δανειστής δικαιούται να τάξει στον οφειλέτη εύλογη προθεσμία προκειμένου να εκπληρώσει την καθυστερημένη παροχή, δηλώνοντας ταυτόχρονα ότι μετά την άπρακτη πάροδο της εν λόγω προθεσμίας θα αποκρούσει την παροχή.

Αναφορικά με τον περιορισμό της συμβατικής ευθύνης, οι αντισυμβαλλόμενοι έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν εάν θα συμπεριλάβουν τον αντίστοιχο όρο στη μεταξύ τους σύμβαση μέσω της συμφωνία προσαρμογής³¹. Εφόσον λοιπόν συμπεριληφθεί ο συγκεκριμένος όρος στη σύμβαση, τότε ο ένας αντισυμβαλλόμενος δεν ευθύνεται έναντι του άλλου για κάθε απώλεια, κόστος, έξοδο και λοιπές ζημιές που υπέστη ο τελευταίος εκτός εάν οι ζημιές αυτές έχουν προκληθεί με δόλο ή είναι αποτέλεσμα βαριάς αμέλειας ή απάτης³². Εξάλλου, υπάρχει ρητή πρόβλεψη ότι καμία διάταξη της σύμβασης δεν μπορεί να αποκλείσει ή να περιορίσει την ευθύνη του ενός μέρους εφόσον αυτή είναι αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, δόλιας συμπεριφοράς³³. Επίσης, τα μέρη δεσμεύονται ότι θα καταβάλλουν κάθε εύλογη προσπάθεια προκειμένου να ελαχιστοποιήσουν τυχόν ζημιές που ενδέχεται να προκληθούν στο πλαίσιο της συμφωνίας³⁴.

Η δυνατότητα μεταβίβασης των συμβατικών απαιτήσεων (η οποία, στο ελληνικό δίκαιο πραγματοποιείται είτε με εκχώρηση είτε με αναδοχή χρέους) αποτελεί το συνηθέστερο τρόπο αντιμετώπισης του πιστωτικού κινδύνου του αντισυμβαλλομένου (counterparty risk) στις συμβάσεις μακρόχρονης διάρκειας.

Ωστόσο, στις συμβάσεις που αφορούν την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας, η δυνατότητα μεταβίβασης της συμβατικής σχέσης είναι περιορισμένη. Στη Γενική Συμφωνία της EFET, ο βασικός κανόνας αναφορικά με τη μεταβίβαση της συμβατικής σχέσης είναι ότι

---

³¹ Βλ. §12.1 της σύμβασης EFET

³² Βλ. §12.1 της σύμβασης EFET

³³ Βλ. §12.4 της σύμβασης EFET

³⁴ Βλ. §12.5 της σύμβασης EFET

αυτή κατ' αρχήν απαγορεύεται. Το ένα συμβαλλόμενο μέρος δε δικαιούται να εκχωρήσει τα δικαιώματα που απορρέουν από τη σύμβαση ή να μεταβιβάσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις δίχως την προηγούμενη έγγραφη συγκατάθεση του αντισυμβαλλομένου του, ωστόσο τα μέρη έχουν τη δυνατότητα να επιτρέψουν την εκχώρηση δικαιωμάτων μέσω της συμφωνίας προσαρμογής. Στο **ελληνικό συμβατικό δίκαιο**, προβλέπεται η δυνατότητα μεταβολής του προσώπου του δανειστή μέσω της σύναψης σύμβασης **εκχώρησης κατά τα άρθρα 455 επόμενα ΑΚ**), αλλά και η μεταβολή του προσώπου του οφειλέτη μέσω της **αναδοχής χρέους (471ΑΚ)**.³⁵ Επιπλέον, δεν απαιτείται συναίνεση του οφειλέτη προκειμένου να πραγματοποιηθεί η εκχώρηση, αλλά είναι απαραίτητη όμως η σύναψη σύμβασης μεταξύ του παλιού δανειστή (εκχωρητή) και το νέου (εκδοχέα), δεν αρκεί δηλαδή μονομερής δήλωση του εκχωρητή προκειμένου να επέλθουν τα αποτελέσματα της εκχώρησης³⁶.

Όπως έχει ήδη φανεί, η ελευθερία των μερών για τη διαμόρφωση της μεταξύ τους συναλλακτικής σχέσης είναι το κύριο γνώρισμα στο συμβατικό πρότυπο της EFET, αφού μέσω της κατάρτισης της συμφωνίας προσαρμογής, των Election Sheets δηλαδή, που αποτελούν παράρτημα της κύριας σύμβασης, διαμορφώνουν τους περιεχόμενους στη Γενική Συμφωνία όρους κατά την προτίμησή τους. Διαθέτουν επίσης την ελευθερία να προσθέσουν περαιτέρω ρυθμίσεις κατά τη βούλησή τους στο δεύτερο τμήμα της συμφωνίας προσαρμογής³⁷, εφόσον βέβαια οι ρυθμίσεις αυτές δεν αντίκεινται στο νόμο³⁸. Το γεγονός δηλαδή ότι τα μέρη ακολουθούν ένα συμβατικό πρότυπο για τη διαμόρφωση του πλαισίου της μεταξύ τους έννομης σχέσης, ενισχύει την διαφάνεια και την ασφάλεια των συναλλαγών. Τέλος, ο καθορισμός ενός συγκεκριμένου ρυθμιστικού πλαισίου μέσω της επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου, λειτουργεί ως μέσο οριοθέτησης της ελευθερίας των συναλλασσόμενων στη διαμόρφωση των συμβατικών όρων, ενώ παράλληλα διευκολύνει την ερμηνεία της σύμβασης και την κάλυψη των κενών που ενδεχομένως ανακύψουν και προστατεύει τα μέρη από τυχόν καταχρηστική άσκηση της συμβατικής ελευθερίας.

---

³⁵ Σταθόπουλο Μιχ., Επιτομή Γενικού Ενοχικού Δικαίου, σελ. 557 επ.

³⁶ Κρητικό Αθ. σε Γεωργιάδη Απ. – Σταθόπουλο Μιχ., Αστικός Κώδις κατ' άρθρο ερμηνεία, Γενικό Ενοχικό, τόμος II (1979), σελ. 571 επ.

³⁷ Βλ. Part II, Additional provisions to the General Agreement, σελ. G της συμφωνίας προσαρμογής (Election Sheet) της σύμβασης EFET

³⁸ Βλ. §23.4 της σύμβασης EFET σύμφωνα με την οποία: «*The Parties undertake to replace any illegal, invalid or unenforceable provision with a legal, valid and enforceable provision which comes as close as possible to the invalid provision as regards its economic intent*».

Αντίστοιχα, στον ελληνικό Αστικό Κώδικα, η διάταξη του άρθρου 361 του Αστικού Κώδικα σύμφωνα με την οποία *για τη σύσταση ή αλλοίωση ενοχής με δικαιοπραξία απαιτείται σύμβαση, εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά*, κατοχυρώνει έμμεσα την αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων, αφού μη απαιτώντας άλλα στοιχεία για τη γέννηση της ενοχής, κρίνει επαρκή τη σύναψη σύμβασης για την επίτευξη του αποτελέσματος αυτού³⁹. Η συμβατική ελευθερία, αποτελεί έκφανση της αρχής της αυτονομίας της ιδιωτικής βούλησης και συνεπάγεται την ελευθερία του κάθε συναλλασσόμενου να συνάπτει συμβάσεις καθορίζοντας ελεύθερα το περιεχόμενο και τους όρους τους, επιλέγοντας παράλληλα τον αντισυμβαλλόμενο του (ελευθερία επιλογής του αντισυμβαλλομένου)⁴⁰. Βεβαίως, επιβάλλονται περιορισμοί στην ελευθερία καθορισμού του περιεχομένου της σύμβασης οι οποίοι προκύπτουν είτε από ειδικές διατάξεις αναγκαστικού χαρακτήρα που καθορίζουν το περιεχόμενο της ενοχικής σχέσης με τρόπο που τα μέρη δεν μπορούν να μεταβάλουν (όπως είναι παραδείγματος χάριν τα άρθρα 275, 294, 332, 409 ΑΚ, κ.λπ.) είτε από γενικές ρήτρες του Αστικού Κώδικα, που ορίζουν ότι το περιεχόμενο της σύμβασης που αντίκειται στα χρηστά ήθη και την καλή πίστη θα είναι άκυρο και μη δεσμευτικό για τους συμβαλλόμενους⁴¹.

Συμπερασματικά, από την ανάλυση που προηγήθηκε, προκύπτει σαφώς ότι το συμβατικό πρότυπο που έχει εκπονηθεί από την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Εμπόρων Ηλεκτρικής Ενέργειας (EFET) ανταποκρίνεται πλήρως στην κάλυψη των ειδικών συναλλακτικών αναγκών που ανακύπτουν μεταξύ των παραγωγών και των προμηθευτών ηλεκτρικής ενέργειας, δίδοντας τους παράλληλα τη δυνατότητα να διαμορφώσουν ελεύθερα τους ειδικότερους όρους που διέπουν τη μεταξύ τους συμφωνία. Επιπλέον, ο Έλληνας νομοθέτης έδειξε την πρόθεσή του να ακολουθήσει το συγκεκριμένο συμβατικό πρότυπο για ζητήματα που άπτονται της αδυναμίας εξασφάλισης παράδοσης των ποσοτήτων ενέργειας που διατίθενται στο πλαίσιο των αναγκαστικών δημοπρασιών ΝΟΜΕ βάσει του ν. 4389/2016⁴².

Προβληματισμό, ωστόσο, δημιουργεί το κατά πόσον το συμβατικό πρότυπο της EFET θα μπορούσε να τύχει ευρύτερης εφαρμογής στο πλαίσιο της ελληνικής αγοράς

---

³⁹ Παπαχρήστου Αν Ενοχικών Δίκαιον Μέρος Γενικών (1986), σελ. 323 επ.

⁴⁰ Σταθόπουλο Μιχ., Επιτομή Γενικού Ενοχικού Δικαίου, σελ. 249

⁴¹ Σταθόπουλο Μιχ. σε Γεωργιάδη Απ. – Σταθόπουλο Μιχ., Αστικός Κώδιξ κατ' άρθρο ερμηνεία, τόμος II Γενικό Ενοχικό (1979), σελ. 292

⁴² Βλ. αρ. 140 παρ. 3 ν. 4389/2016 (ΦΕΚ Α 94/27.5.2016)

ενέργειας. Μέχρι την θέσπιση του νόμου 4512/2018⁴³ με τον οποίο τροποποιήθηκε ο νόμος 4425/2016⁴⁴, η πολυεπίπεδη δομή της χονδρικής αγοράς ενέργειας σε συνδυασμό με το πολυδαίδαλο κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την οργάνωση και τη λειτουργία της, έδειχνε να λειτουργεί ως πρόσκομμα στην υιοθέτηση διμερών συμβάσεων μεταξύ παραγωγών και προμηθευτών ηλεκτρικής ενέργειας. Ήδη όμως με το νόμο 4512/2018, ο οποίος προβλέπει τη δημιουργία του Χρηματιστηρίου Ενέργειας, προωθήθηκε η αναδιάταξη της ελληνικής ενεργειακής αγοράς.

Οι νομοθετικές ρυθμίσεις των τελευταίων χρόνων επομένως δείχνουν να ευνοούν τη διαμόρφωση ενός νομοθετικού περιβάλλοντος στο πλαίσιο του οποίου θα μπορούσε να ακολουθηθεί το συμβατικό πρότυπο της EFET για τη ρύθμιση των συναλλακτικών αναγκών αφενός των παραγωγών και αφετέρου των προμηθευτών που δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά ενέργειας.

---

⁴³ ΦΕΚ 5/Α/17-01-2018

⁴⁴ ΦΕΚ 185/Α/30-9-2016

Βιβλιογραφία:

Ελληνική:

Βουλγαρίδου Ιωάννα, Χρηματιστήριο Ενέργειας: Προοπτική Σύστασης στην Ελλάδα, Ενέργεια & Δίκαιο, τεύχος 23/2015

Γεωργιάδης Απόστολος – Σταθόπουλος Μιχαήλ, Αστικός Κώδιξ κατ' άρθρο ερμηνεία, τόμος II Γενικό Ενοχικό, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2001

Γεωργιάδης Αστέριος, Ενοχικό Δίκαιο Γενικό Μέρος, τόμος II (Δ' Αναθεωρημένη Έκδοση), Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2003

Ηλιάδου Αικατερίνη, Ρύθμιση αγοράς ενέργειας, Ενέργεια & Δίκαιο, τεύχος 6/2006

Λιάπης Δημήτριος, Ηλεκτρική Ενέργεια και Δίκαιο των Συμβάσεων, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2018

Ο ίδιος, Η διαμόρφωση των συμβάσεων, Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2003

Παπαχρήστου Αναστάσιος, Ενοχικόν Δίκαιον Μέρος Γενικόν, Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1986

Σταθόπουλος Μιχαήλ, Επιτομή Γενικού Ενοχικού Δικαίου, Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2004 (ανατύπωση 2010)

Φαραντούρης Νικόλαος (επιμέλεια): Ενέργεια - Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012

Ξενόγλωσση:

Mäntysaari Petri, EU Electricity Trade Law – The Legal Tools of Electricity Producers in the Internal Electricity Market, Heidelberg – New York – Dordrecht – London 2015

12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο
Ένωση Ελλήνων Νομικών e-Θέμις
«Το Δίκαιο της Ενέργειας και του Περιβάλλοντος»

Η Σύμβαση Πρότυπο της EFET
&
Το ελληνικό δίκαιο των συμβάσεων

Ιωάννα Καρναχωρίτη
Δικηγόρος, ΜΔΕ Αστικού Δικαίου
SPYROPOULOS LAW FIRM partner

Η Οργάνωση της αγοράς ενέργειας

Η απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας με την κατάργηση του μονοπωλιακού μοντέλου που καθιερώθηκε σε ευρωπαϊκό επίπεδο δημιούργησε την ανάγκη διαμόρφωσης οργανωμένων αγορών, στις οποίες πραγματοποιούνται συναλλαγές χονδρεμπορικής αγοράς.

- Εμφάνιση **χρηματιστηρίων ενέργειας** σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες και τυποποίηση των ενεργειακών προϊόντων.
- Παράλληλη λειτουργία **εξωχρηματιστηριακών αγορών ενέργειας (over the counter)**, στο πλαίσιο των οποίων συνάπτονται διμερείς συμβάσεις μεταξύ των παραγωγών και των προμηθευτών ηλεκτρικής ενέργειας.

Οι εξωχρηματιστηριακές διμερείς συμβάσεις μεταξύ παραγωγών και προμηθευτών ηλ. ενέργειας

➤ Ευρεία επιλογή των διμερών συμβάσεων (OTC) λόγω:

- Της δομής της αγοράς ενέργειας
- Της χρηματοδότησης μέσω επενδύσεων
- Της εξασφάλισης της ταχύτητας των συναλλαγών

Όμως:

Οι over the counter συμβάσεις δεν δύνανται να καλύψουν το πλήρες φάσμα των συναλλαγών που πραγματοποιούνται στην αγορά προϊόντων ενέργειας φυσικής παράδοσης και ως εκ τούτου λειτουργούν κατά τρόπο συμπληρωματικό ως προς τις οργανωμένες αγορές ενέργειας

Τυποποίηση διμερών συμβάσεων

➤ Τήρηση των προτύπων των Κύριων Συμφωνιών (Master Agreements)

Οι πλέον αντιπροσωπευτικές μακροπρόθεσμες διμερείς συμβάσεις παροχής η/ε (long-term electricity supply contracts) στον ευρωπαϊκό χώρο είναι:

- **Η Γενική Συμφωνία για την Παράδοση και Παραλαβή Ενέργειας της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Εμπόρων Ενέργειας (European Federation of Energy Traders, στο εξής Σύμβαση EFET)** που αποτελεί το πλέον αντιπροσωπευτικό και ευρέως εφαρμοζόμενο συμβατικό πρότυπο αναφορικά με την αγοραπωλησία ηλεκτρικής ενέργειας στο πλαίσιο της χονδρεμπορικής αγοράς.
- **Η Κύρια Συμφωνία Εμπορικού Δικτύου (Grid Trade Master Agreement – GTMA)**, η οποία εφαρμόζεται στην αγορά του Η.Β.

Η Σύμβαση Πρότυπο της EFET

“General Agreement concerning the delivery & Acceptance of Electricity”

Η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Εμπόρων Ενέργειας [European Federation of Energy Traders (EFET)]

- Η EFET αποτελεί μια ένωση άνω των 100 εμπόρων ενέργειας στις 27 χώρες της ΕΕ που ιδρύθηκε το 1999.
- Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της αναφορικά με τον τομέα της η/ε, η EFET δημοσίευσε ένα **πρότυπο διμερούς σύμβασης** που αφορά στην **πώληση και την παράδοση ηλεκτρικής ενέργειας** μεταξύ αφενός εταιρειών παραγωγής και αφετέρου εταιρειών διανομής ηλεκτρικής ενέργειας → **«Γενική Συμφωνία αφορούσα την παράδοση και την παραλαβή ηλεκτρικής ενέργειας» (European Federation of Energy Traders - Σύμβαση EFET)**

Η Σύμβαση Πρότυπο της ΕΦΕΤ

Η γενική συμφωνία:

- Αποτελείται από 23 άρθρα
- Ρυθμίζει όλες τις συναλλαγές που πραγματοποιούνται μεταξύ των μερών και αφορούν την αγορά, πώληση, παράδοση και αποδοχή της ηλεκτρικής ενέργειας.
- Περιλαμβάνει γενικούς προδιατυπωμένους όρους γι' αυτό και
- Αποτελείται από επιμέρους «μεμονωμένες συμβάσεις» (**Individual Contracts**), οι οποίες περιέχουν τους οικονομικούς όρους για κάθε συναλλαγή.
- Δυνατότητα των μερών να συμφωνήσουν στους όρους μέσω της «**συμφωνίας προσαρμογής**» (**Election Sheet**)
- «**Συνολική συμφωνία**» αποτελούμενη από επιμέρους συμβάσεις (Αρ. 1 παρ. 1)

Η Σύμβαση Πρότυπο EFET και το ελληνικό δίκαιο

- Οι Συμβάσεις EFET υπό το πρίσμα του ελληνικού δικαίου αποτελούν **αμφοτεροβαρή σύμβαση** προσιδιάζουσα **στη σύμβαση πώλησης πράγματος (αρθρ. 513 επ. ΑΚ)**.
- Σύμβαση εκτελεστέα σε τμηματικές παροχές.
- Τα μέρη μπορούν να συμπεριλάβουν, μέσω της συμφωνίας προσαρμογής, όρο σύμφωνα με τον οποίο, οι συναλλαγές που έχουν συμφωνηθεί πριν από την έναρξη ισχύος της Γενικής Συμφωνίας και δεν έχουν ολοκληρωθεί μέχρι εκείνο το χρονικό σημείο, μπορούν να αποτελέσουν «μεμονωμένη σύμβαση» που ρυθμίζεται από τη σύμβαση EFET

Εφαρμοστέο δίκαιο και διαιτησία

Εφαρμοστέο Δίκαιο: Καθορισμός του **γερμανικού δικαίου** ως εφαρμοστέου και παράλληλος αποκλεισμός εφαρμογής της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τη Διεθνή Πώληση Κινητών Πραγμάτων (Σύμβαση της Βιέννης ή Σύμβαση CISG του 1980).

Δυνατότητα διαιτησίας: Εφόσον δεν προβλεφθεί διαφορετικά στη σύμβαση προσαρμογής, τα μέρη δύνανται να καταφεύγουν στο Γερμανικό Ινστιτούτο Διαιτησίας (German Institution of Arbitration), αποκλείοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη δικαιοδοσία των τακτικών δικαστηρίων, ενώ η διαιτητική απόφαση θα πρέπει να συνταχθεί στη γλώσσα που θα συμφωνηθεί από τα μέρη (αρ. 22 ΕΦΕΤ).

Individual Contracts

- Ρυθμίζουν **επιμέρους μεμονωμένες συναλλαγές** των μερών σχετικά με:
  1. Την προκαθορισμένη τιμή πώλησης (**Fixed Price**)
  2. Την κυμαινόμενη τιμή (**Floating Price**)
  3. Το δικαίωμα αγοράς (**Call Option**) και πώλησης (**Put Option**)
- Δυνατότητα κατάρτισης με οποιοδήποτε τρόπο, ακόμα και **προφορικά**.
- Στην περίπτωση προφορικής κατάρτισης, τα συμβαλλόμενα μέρη δύνανται να προβούν σε έγγραφη επιβεβαίωση των συμβάσεων μέσω των «επικυρώσεων» (**Confirmations**).

Συμβατικές υποχρεώσεις, διάρκεια και λύση της σύμβασης

➤ Συμβατικές Υποχρεώσεις:

«Πωλητής»: Προγραμματισμός, πώληση και παράδοση της συμφωνηθείσας ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας.

«Αγοραστής»: Προγραμματισμός, αγορά και καταβολή της συμβατικής τιμής για τη συμφωνηθείσα ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας.

➤ Διάρκεια:

Κατ' αρχήν αορίστου χρόνου.

➤ Λύση:

1. Με την παρέλευση της συγκεκριμένης προθεσμίας που ορίζεται στην συμφωνία προσαρμογής, διαφορετικά
2. Σε τριάντα ημέρες μετά την επίδοση σχετικής έγγραφης καταγγελίας της σύμβασης από το ένα συμβαλλόμενο μέρος στο άλλο (**Τακτική Καταγγελία – Ordinary Termination** αρ.10 παρ. 2 ΕΦΕΤ).
3. Απευθείας λύση ένεκα σπουδαίου λόγου (αρ 10 παρ. 5 ΕΦΕΤ)

Καταγγελία της σύμβασης για σπουδαίο λόγο

- Μπορεί να επέλθει σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο
- Πρόβλεψη έξι περιπτώσεων που συνιστούν σπουδαίο λόγο, όμως
- Δυνατότητα πρόβλεψης άλλου σπουδαίου λόγου καταγγελίας μέσω της συμφωνίας προσαρμογής

Αθέτηση συμβατικής υποχρέωσης

- **Αδυναμία παράδοσης και παραλαβής:** Σε περίπτωση που **το μέρος που έχει αναλάβει την υποχρέωση να παραδώσει ή να παραλάβει συγκεκριμένη ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας** σύμφωνα με τους όρους της αντίστοιχης μεμονωμένης σύμβασης, **δεν το πράξει και η αδυναμία του αυτή δεν οφείλεται σε ανωτέρα βία ή σε μη εκπλήρωση της αντιπαροχής από τον αντισυμβαλλόμενο του**, τότε οφείλει να καταβάλει **αποζημίωση** στο άλλο. **Το ανάλογο ισχύει για τον αντισυμβαλλόμενο** που αδυνατεί εν όλω ή εν μέρει να αποδεχθεί την συμφωνημένη ποσότητα ενέργειας (αρ. 8 παρ.1,2 Συμβ. ΕΦΕΤ).
- **Υπερημερία μέρους:** Ο αντισυμβαλλόμενος, ο οποίος είναι επιφορτισμένος με την παράδοση της ηλεκτρικής ενέργειας, **απαλλάσσεται από τις υποκείμενες υποχρεώσεις** που απορρέουν από όλες τις μεμονωμένες **συμβάσεις μέχρι να λάβει την αιτηθείσα αποζημίωση ή μέχρι την ολοσχερή εξόφλησή του.**
- **Περιορισμός Συμβατικής Ευθύνης:** Εφόσον συμπεριληφθεί ο συγκεκριμένος όρος στη σύμβαση, τότε ο ένας αντισυμβαλλόμενος **δεν ευθύνεται έναντι του** άλλου για κάθε απώλεια, κόστος, έξοδο και λοιπές ζημίες που υπέστη ο τελευταίος εκτός εάν οι ζημίες αυτές έχουν προκληθεί με δόλο ή είναι αποτέλεσμα βαριάς αμέλειας ή απάτης.

Η Σύμβαση Πρότυπο EFET και το Ελληνικό Δίκαιο

Συμβατική Ελευθερία

Σύμβαση EFET: Δυνατότητα των μερών να διαμορφώνουν μέσω της κατάρτισης της **συμφωνίας προσαρμογής** τους περιεχόμενους στη Γενική Συμφωνία όρους κατά την προτίμησή τους και να προσθέτουν περαιτέρω ρυθμίσεις κατά τη βούλησή τους στο δεύτερο τμήμα της συμφωνίας προσαρμογής.

Ελληνικό Δίκαιο: Το άρθρου 361 του Αστικού Κώδικα κατοχυρώνει έμμεσα την **αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων**.

Συμπεράσματα

- Το συμβατικό πρότυπο EFET **ανταποκρίνεται πλήρως στην κάλυψη των ειδικών συναλλακτικών αναγκών** που ανακύπτουν μεταξύ των παραγωγών και των προμηθευτών ηλεκτρικής ενέργειας, δίδοντας τους παράλληλα τη δυνατότητα να διαμορφώσουν ελεύθερα τους ειδικότερους όρους που διέπουν τη μεταξύ τους συμφωνία.
- Με την ίδρυση του **Χρηματιστηρίου Ενέργειας (ν. 4512/2018)** προωθείται η αναδιάταξη της ελληνικής ενεργειακής αγοράς.
- Οι νέες νομοθετικές ρυθμίσεις δείχνουν να ευνοούν τη διαμόρφωση ενός νομοθετικού περιβάλλοντος, στο πλαίσιο του οποίου μπορεί να ακολουθηθεί το συμβατικό πρότυπο της EFET για τη ρύθμιση των συναλλακτικών αναγκών αφενός των παραγωγών και αφετέρου των προμηθευτών που δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά ενέργειας, ωστόσο κρίνεται αναγκαία η περαιτέρω εξειδίκευση του νομοθετικού πλαισίου.

Ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας!

Ιωάννα Καρναχωρίτη
Δικηγόρος, ΜΔΕ Αστικού Δικαίου
SPYROPOULOS LAW FIRM partner